

**Bija tikai viens āķis...
Un tas bija
āķis numur divdesmit divi.**

Pjanozas sala atrodas Vidusjūrā, astoņas jūdzes uz dienvidiem no Elbas salas. Tā ir ļoti maza un nekādā ziņā nevarētu sevī ietilpināt visus aprakstītos notikumus. Romāna varoņi ir izdomāti, tāpat kā darbības vieta.

1. nodaļa

Teksāsietis

Tā bija mīlestība no pirmā acu uzmetiena.

Tikko Joserians ieraudzīja kapelānu, viņš tajā nevaldāmi iemīlējās.

Joserians bija ievietots slimnīcā, jo viņam sāpēja aknas un, likās, nav tālu dzeltenā kaite. Ārstus mulsināja fakts, ka tā vēl arvien nebija dzeltenā kaite. Ja tā kļūtu par dzeltenu kaiti, viņi spētu to ārstēt. Ja tā nekļūtu par dzeltenu kaiti un nozustu, Joserianu varētu izrakstīt. Bet šī pavisam sīkā robeža, kas tā arī netika pārkāpta, raisīja neizpratni.

Viņi ieradās katru rītu, šie trīs rosīgie un nopietnie vīri; viņu runas plūdi liecināja par izdarību, kamēr skatiens pauda vienu vienīgu neizdarību. Viņiem sekoja rosīgā un nopietnā Daketa, viena no nodaļas māsām, kam Joserians nepatika. Viņi lasīja karti, kas bija piekārtas pie gultas kājgaļa, un nepacietīgi apvaicājās par sāpēm. Viņi likās aizkaitināti, kad Joserians paziņoja, ka jūtas tieši tāpat kā agrāk.

– Vai zarnu darbības vēl joprojām nav? – noprasīja pulkvedis.

Kad Joserians papurināja galvu, ārsti saskatījās.

– Iedodiet vēl vienu tableti!

Māsa Daketa pierakstīja, ka Joserianam jāiedod vēl viena tablete, un četrtnē devās nākamās gultas virzienā. Nevienai māsai Joserians nepatika. Patiesībā sāpes aknās jau bija mītejušās, tomēr Joserians neko ne-teica, un ārstiem neradās aizdomas. Viņiem tikai šķita, ka pacientam sākušas darboties zarnas, tomēr viņš to slēpj.

Joserianam bija viss, ko sirds kāroja. Ēdiens nelikās pārāk slikts, to viņam pienesa pie gultas. Tika arī svaigas gaļas papildporcijas, un pēcpusdienas karstākajā laikā viņam un pārējiem slimniekiem pasniedza atdzesētu augļu sulu vai vēsu šokolādes pienu. Viņu neviens netraucēja, tikai ārsti un māsas. No rīta Joserianam kādu brīdi vajadzēja cenzēt vēstules, bet pēc tam viņš bija brīvs un atlikušo dienu varēja pavadīt, bez sirdsapziņas pārmetumiem laiski vāļojoties gultā. Slimnīcā viņš jutās labi, un nekas neliedza te palikt, jo viņam visu laiku bija temperatūra – simt viens grāds pēc Fārenheita. Joserianam gāja vēl labāk nekā Danbāram, kam visu laiku vajadzēja krist uz mutes, lai ēdiens tiktu pienests pie gultas.

Nolēmis atlikušo kara daļu pavadīt slimnīcā, Joserians uzrakstīja visiem pazīstamajiem vēstules, kurās pavēstīja, ka atrodas slimnīcā, tomēr neminēja iemeslu. Kādu dienu viņam prātā iešāvās labāka ideja. Viņš uzrakstīja visiem pazīstamajiem, ka dodas ļoti bīstamā uzdevumā. «Viņi lūdza pieteikties brīvprātīgos. Uzdevums ir ārkārtīgi bīstams, bet kādam tas jādara. Nosūtīšu jums ziņu, tiklīdz atgriezīšos.» Un kopš tā brīža viņš nevienam vairs neko nerakstīja.

Visi slimnīcā ievietotie virsnieki bija spiesti cenzēt vēstules, ko rakstīja pacienti ierindnieki. Tie tika turēti atsevišķās palātās. Darbs bija vienmuļš, un Joserians ar vilšanos atklāja, ka ierindnieku dzīve ir tikai nedaudz interesantāka par virsnieku dzīvi. Pēc pirmās šādā nodarbē pavadītas dienas viņu vairs nemāca ne mazākā ziņkārība. Gribēdams lauzt šo vienmuļību, Joserians izgudroja spēles. Kādu dienu viņš izsludināja nāves spriedumu visiem apstākļiem un no katras vēstules, kas nonāca viņa rokās, izsvītroja apstākļa vārdus un īpašības vārdus. Nākamajā dienā Joserians pieteica karu artikuliem. Dienu vēlāk sasniedza vēl augstāku radošās domas pakāpi – izsvītroja vēstulēs visu, izņemot artikuslus. Viņaprāt, šāda rīcība radīja dinamiskāku intralineāro spraigumu un gandrīz vienmēr – arī

daudz universālāku vēstījumu. Drīz vien pienāca kārtā uzrunai un parakstam, pārējais teksts palika neskarts. Savukārt reiz viņš kādā vēstulē aizkrāsoja visu, tikai ne uzrunu «Mīļā Mērija!», un apakšā pierakstīja tekstu: «Mani māc mežonīgas ilgas pēc Tevis. Kapelāns A. T. Tepmens, ASV armija.» Tepmens bija aviācijas kapelāns.

Izmēģinājis visas iespējamās manipulācijas ar vēstulēm, Joserians ķērās pie vārdiem un adresēm uz aploksnēm, vienā paņēmienu iznīcinot gan mājas, gan ielas un nosūtot nebūtībā metropoles, it kā viņš būtu pats Dievs. Pēc āķa numur divdesmit divi likumiem, uz katras cenzētās vēstules vajadzēja būt arī cenzūras virsnieka vārdam. Vairākums vēstulju nemaz netika lasītas. Uz nelasītajām Joserians uzrakstīja savu vārdu. Uz tām, ko izlasīja, uzņāpa «Vašingtons Ērvings». Kad tas jau kļuva apnicīgi, viņš sāka rakstīt «Ērvings Vašingtons». Vēstulju cenzēšanai bija nopietnas sekas, tās radīja satraukuma vilni vienā aizplīvurotā militārā instancē, un tā iesūtīja palātā kādu KMD* darbinieku, kurš izlikās par pacientu. Visi zināja, ka tas ir KMD darbinieks, jo viņš nerimis taujāja par kādu virsnieku, vārdā Ērvings vai Vašingtons, un pēc pirmās slimnīcā pavadītās dienas atteicās cenzēt vēstules. Tās viņam šķita pārāk vienmuļas.

Tā nūdien bija laba palāta, viena no labākajām, kādās Joserianam un Danbāram jebkad gadījies atpūsties. Šoreiz ar viņiem kopā bija kāds divdesmit četrus gadus vecs lidotājs iznīcinātājs – kapteinis ar retām, zeltainām ūsām. Ziemas vidū viņa lidmašīna tika sašauta un iekrita Adrijas jūrā, bet viņš pat iesnas nesaķēra. Tagad jau zaļoja vasara, kapteinis nebija vēlreiz notriekts, taču apgalvoja, ka viņam esot gripa. Gultā pa labi no Joseriana uz vēdera gulēja pārsteiguma pilns kapteinis, kam asinis bija malārija un uz pēcpuses – moskīta kodiens. Otrā ejas pusē preti Joserianam vaļājās Danbārs, un blakus Danbāram nika artilērijas kapteinis, ar kuru Joserians vairs nespēja šahu. Kapteinis bija labs šaha spēlmanis, un mači vienmēr izvērtās interesanti. Joserians vairs nespēja ar viņu šahu, jo spēles bija tik aizraujošas, ka galu galā kļuva mulķīgas. Vēl te vārguļoja arī izglītotais teksasietis, kurš izskatījās pēc kādas krāsainas filmas perso-

* Kriminālmeklēšanas daļa.

nāza un neskopojās ar patriotiskiem saukļiem, ka turīgajiem, krietnajiem ļaudīm vēlēšanās jāpiesūķir vairāk balsu nekā nabagajiem: kļaidoņiem, padauzām, noziedzniekiem, deģenerātiem, ateistiem un nekrietņiem.

Tajā dienā, kad palātā ievada teksasieti, Joserians nīdēja vēstulēs ritmu. Tā bija kārtējā klusā, karstā, rāmā diena. Svelme smagi spiedās pret jumtu, apslāpējot visas skaņas. Danbārs atkal rāmi gulēja uz muguras, vērdamies griestos, viņa acis bija tikpat nekustīgas kā lelles redzokļi. Viņš cītīgi mēģināja paildzināt savu dzīvi, izkopjot garlaicību. Danbārs tik ļoti bija tam nodevies, ka Joserians viņu jau uzskatīja par mirušu. Teksasieti novietoja gultā palātas vidū, un nepagāja ilgs laiks, līdz viņš jau visiem darīja zināmus savus uzskatus.

Danbārs uzšāvās sēdus kā atspere. – Jā! – viņš satraukts iesaucās. – Kaut kā trūka, es to zināju visu laiku, un tagad es zinu, kas tas ir! – Viņš trieca dūri pret savu delnu. – Trūkst patriotisma! – viņš paziņoja.

– Tev taisnība! – Joserians sauca. – Taisnība, taisnība, taisnība. Hotdogi, «*Brooklyn Dodgers*». Mammas ābolu pīrāgs. Lūk, kālabad visi cīnās. Bet kurš cīnās krietno ļaužu labā? Kurš cīnās par to, lai krietnie ļaudis saņemtu vairāk balsu? Nav patriotisma, lūk, tāda tā problēma. Un nav arī matrotisma.

Uz virsniekvietnieku, kurš gulēja pa kreisi no Joseriana, dzirdētais neatstāja nekādu iespaidu. – Kuru gan tas interesē? – viņš gurdi noprasīja un pagriezās uz sāniem.

Izrādījās, ka teksasietis ir labsirdīgs, dāsns un patīkams. Tomēr pēc trim dienām neviens vairs nespēja viņu izturēt.

Viņš lika nepatīkas šermuļiem skriet pār jutīgiem mugurkauliem, un visi no viņa bēga – visi, tikai ne kareivis baltā, kurš nevarēja izmantot šo iespēju. Kareivis baltā bija no galvas līdz kājām ietērpts ģipsī un marlē. Viņam bija divas nelietojamas kājas un divas nelietojamas rokas. Viņš tika slepus ienests palātā nakts laikā, un vīriem nebija ne jausmas, ka tas atrodas tepat līdzās, līdz, pamodušies no rīta, tie ieraudzīja divas dīvainas, augšup paceltas kājas un perpendikulāri augšā pievilktas rokas. Visi četri locekļi savādi slējās gaisā, pieķēdēti pie tērauda atsvariem, kas draudīgi karājās virs viņa un nekad nekustējās. Abu elkoņu iekšpusē apsejās bija ar

rāvējslēdzēju atdarāmas atveres, caur tām, viņu barodams, no caurspīdīga trauka tecēja caurspīdīgs šķidrums. No ģipša, kas klāja viņa gurnus, slējās klusejoša cinka caurule, kam pievienojās šaura gumijas šļutene, pa kuru plūda atkritumi no viņa nierēm un kārtīgi pilēja tūrā, aizkorķētā burkā uz grīdas. Kad burka uz grīdas bija pilna un tā, kas baroja viņa elkoni, – gandrīz tukša, abi trauki gluži vienkārši tika apmainīti vietām, lai šķidrums atkal varētu tecēt viņā iekšā. Pārējie no šā kareivja redzēja tikai apspurušo caurumu, kas melnēja mutes vietā.

Kareivis baltā bija novietots blakus teksasietim, un tas, sāniski sēdēdams uz savas gultas malas un jocīgi un līdzjūtīgi stiepdams vārdus, runāja ar viņu visu rītu, pēcpusdienu un vakaru. Teksasietis neapvainojās, ja nesņēma atbildi.

Divas reizes dienā palātā tika mērīta temperatūra. Tas notika agri no rīta un vēl pēcpusdienā. Māsa Kreimere ienāca pie viņiem, nesdama trauku ar termometriem, viņa apstaigāja palātu, iedama gar gultu rindu turp un atpakaļ un katram pacientam piešķirdama termometru. Ar kareivi baltā viņa tika galā, ielikdama termometru viņa mutes caurumā un atbalstidama pret cauruma apakšmalu. Atgriezies pie vīra, kas gulēja pirmajā gultā, viņa paņēma tā termometru un pierakstīja mērījumus, tad devās pie nākamās gultas un atkal apstaigāja visu palātu. Kādā pēcpusdienā, pabeigusi pirmo apgaitsu un pa otram lāgam nonākusi pie kareivja baltā, māsa nolasīja tā temperatūru un atklāja, ka viņš ir miris.

– Slepka, – Danbārs klusi noteica.

Teksasietis palūkojās uz viņu, nedroši smaidīdams.

– Bende, – Joserians piebalsoja.

– Par ko jūs abi runājat? – teksasietis nervozi jautāja.

– Tu viņu noslepkavoji, – Danbārs paziņoja.

– Tu viņu nobendēji, – piebilda Joserians.

Teksasietis parāvās nostāk. – Jūs, puīši, esat zaudējuši prātu. Es viņam pat nepieskāros.

– Tu viņu noslepkavoji, – Danbārs neatlaidās.

– Es dzirdēju, kā tu viņu nobendē, – Joserians teica.

– Tu viņu noslepkavoji tāpēc, ka viņš bija nēģeris, – Danbārs sacīja.

– Jūs taču esat jukuši, puīši! – teksasietis iekliedzās. – Nēģerus te neļaiž. Nēģeriem ir cits nodalījums.

– Seržants viņu te ievēda ar viltu, – Danbārs paskaidroja.

– Seržants ir komunisti, – Joserians sacīja. – Un tu to zināji.

Uz virsniekvietnieku, kurš gulēja gultā, kas bija pa kreisi no Joseriana, viss atgadījums ar kareivi baltā neatstāja nekādu lielo iespaidu. Uz virsniekvietnieku nekas neatstāja nekādu lielo iespaidu, un viņš vispār nekad nerunāja, tikai dažreiz pauda savu aizkaitinājumu.

Dienu pirms Joseriana iepazīšanās ar kapelānu uzsprāga ēdnīcas plīts un aizdedzināja pusi virtuves. Visu apkārtni pārpludināja spēcīgs karstuma vilnis. Pat Joseriana palātā, kas atradās trīssimt pēdu tālāk, bija dzirdama liesmu rēkoņa un degošā koka asie sprakšķi. Gar oranži iekrāsotajiem logiem plūda dūmi. Pēc kādām piecpadsmit minūtēm no lidlauka ieradās avārijas mašīnas, lai apvaldītu uguni. Pusstundu, kas tika pavadīta ļoti drudzaini, ritēja mežonīga cīņa. Pēc tam ugunsdzēsēji sāka ņemt virsroku. Piepeši atskanēja vecišķā, vienmuļā bumbvedēju dūkoņa, tiem atgriežoties no kaujas uzdevuma, un ugunsdzēsējiem bija jāsarītina šļūtenes un jāsteidzas atpakaļ – ja nu kāda lidene nogāžas un aizdegas. Lidmašīnas nolaidās bez starpgadījumiem. Tiklīdz pēdējā bija zemē, ugunsdzēsēji grieza mašīnas apkārt un brauca atpakaļ kalnā, lai turpinātu cīņu ar uguni slimnīcā. Kad viņi tur nonāca, liesmas bija izdzisušas. Tās norima pašas no sevis, pazuda, neatstājot pat ne dzirksteli, kas būtu jāaplej ar ūdeni, un vilšanās pārņemtajiem ugunsdzēsējiem nekas cits neatlika, kā vien iedzert remdenu kafiju un pakavēties, mēģinot izdrāzt māsiņas.

Kapelāns ieradās nākamajā dienā pēc ugunsgrēka. Joserians bija aizņemts ar to, ka izvītroja no vēstulēm visu, tikai ne romantiskos vārdiņus, un kapelāns piepeši apsēdās uz krēsla starp gultām un apvaicājās, kā viņš jūtas. Dieva kalps bija pagriezies nedaudz iesānis, un vienīgās zīmotnes, ko Joserians redzēja, bija kapteiņa svītras uz krekla apkakles. Joserianam nebija ne jausmas, kas tas par cilvēku, tāpēc viņš gluži vienkārši pieņēma, ka viņa priekšā ir vai nu vēl viens ārsts, vai vēl viens trakais.

– Ak, diezgan labi, – viņš atbildēja. – Tiesa, drusku sāp aknas, un arī zarnu darbība nav regulāra, taču kopumā, jāatzīst, man klājas tīri tā nekas.

– Tas ir labi, – kapelāns noteica.
– Jā, – Joserians sacīja. – Tas ir labi.
– Es gribēju ierasties agrāk, – kapelāns ieminejās, – bet es patiešām nejutos lāgā.
– Ļoti žēl, – Joserians noteica.
– Tikai neliela saaukstēšanās, – kapelāns aši piebilda.
– Man ir simt vienu grādu liels drudzis, – Joserians tikpat aši sacīja.
– Ļoti slikti, – kapelāns atsaucās.
– Jā, – Joserians piekrita. – Tas ir ļoti slikti.
Kapelāns neveikli sarosījās uz krēsla. – Vai varu jūsu labā kaut ko darīt? – viņš pēc brīža apvaicājās.
– Nē, – Joserians nopūtās. – Domāju, ka ārsti dara visu, kas ir cilvēka spēkos.
– Nē, nē. – Kapelāns viegli piesarka. – Es nerunāju par tādām lietām. Es runāju par cigaretēm... grāmatām... vai... rotaļlietām...
– Nē, nē, – Joserians sacīja. – Pateicos. Man ir viss nepieciešamais – viss, tikai ne laba veselība.
– Ļoti slikti.
– Jā, – Joserians piekrita. – Ļoti slikti.
Kapelāns atkal sarosījās. Viņš dažas reizes pameta skatienu sānis, tad pacēla to pret griestiem un visbeidzot iedūra gridā. Viņš dziļi ievilka elpu.
– Leitnants Neitlijs sūta sveicienus, – viņš sacīja.
Joserianam bija žēl, ka viņiem abiem ir kopīgs draugs. Šķita, ka sarunai tomēr ir pamats. – Vai jūs pazīstat leitnantu Neitliju? – viņš skumīgi jautāja.
– Jā, es pazīstu leitnantu Neitliju. Diezgan labi.
– Viņš nav gluži riktīgs, vai ne?
Kapelāns nokaunējies pasmaidīja. – Diemžēl nevaru par to spriest. Tik labi laikam viņu tomēr nepazīstu.
– Varat man ticēt, – Joserians sacīja. – Viņš ir ļoti traks cilvēks.
Iestājās smags klusums, ko kapelāns satrieca ar aprautu jautājumu. – Jūs esat kapteinis Joserians, vai ne?
– Neitlija dzīvei bija slikts sākums. Viņš piedzima labā ģimenē.

– Lūdzu, atvainojiet, – kapelāns bikli turpināja. – Varbūt es pieļāju ļoti rupju kļūdu. Vai jūs esat kapteinis Joserians?
– Jā, – kapteinis Joserians atzinās. – Es esmu kapteinis Joserians.
– No divsimt piecdesmit sestās eskadriļas?
– No divsimt piecdesmit sestās kaujas eskadriļas, – Joserians atbildēja. – Nedomāju, ka ir vēl citi kapteiņi Joseriani. Man šķiet, esmu vienīgais kapteinis Joserians, ko pazīstu, bet tas ir tikai tas, kas man zināms.
– Saprotu, – kapelāns ar nelaimīgu sejas izteiksmi noteica.
– Tas ir divi astotajā pakāpē, – Joserians paskaidroja, – ja vēlaties rakstīt simbolisku poēmu par mūsu eskadriļu.
– Nē, – kapelāns nomurmināja. – Es nevēlos rakstīt simbolisku poēmu par jūsu eskadriļu.
Joserians spēji izslējās, ieraudzījis siko sudraba krustiņu kapelāna apkakles otrā pusē. Viņš jutās ļoti pārsteigts, jo nekad vēl nebija runājis ar kapelānu.
– Jūs esat kapelāns! – viņš sajūsmināts iekliedzās. – Es nezināju, ka esat kapelāns.
– Nu jā, – kapelāns atbildēja. – Jūs tiešām nezinājāt, ka es esmu kapelāns?
– Nu, nē. Tiešām nezināju, ka esat kapelāns. – Joserians blenza uz viņu ar lielu, aizrautības pilnu smaidu sejā. – Nekad vēl neesmu redzējis kapelānu.
Kapelāns atkal nosarka un palūkojās lejup, uz savām rokām. Viņš bija slaiks vīrs, gadus trīsdesmit divus vecs, gaiši brūniem matiem un brūnām, kaunīgām acīm. Viņa seja bija šaura un bāla. Katra vaiga iedobē gozējās nevainīga senu pūtīšu rētu kopa. Joserianu pārņēma vēlme viņam palīdzēt.
– Vai varu jums palīdzēt? Kaut jēlkādā veidā? – kapelāns jautāja.
Joserians papurināja galvu, vēl joprojām plati smaidīdams. – Nē, palīdzies. Man ir viss nepieciešamais, un es jūtos ļoti ērti. Patiesību sakot, es pat neesmu slims.
– Tas ir labi. – Tiklīdz šie vārdi izskanēja, kapelāns tos nožēloja un, nervozi iekīķinājies, iegrūda pirkstu kauliņus mutē, bet Joserians sagādāja viņam vilšanos un klusēja.